

**TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO
15/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kirsi Miettinen, viestintäneuvos Olli-Pekka Rantala, lainsäädäntöneuvos Laura Vilkkonen, lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi, neuvotteleva virkamies Timo Kievari, neuvotteleva virkamies Kaisa Laitinen ja neuvotteleva virkamies Kreetta Simola, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Antti Riivari, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkuspäällikkö Henriikki Oravainen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

- johtaja Johanna Juusela ja päällikkö Jarkko Saarimäki, Viestintävirasto
- lakimies Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppa-kamari
- toimitusjohtaja Reijo Paajanen, DIGILE Oy
- kehityspäällikkö Panu Mustonen, Elisa Oyj
- toimitusjohtaja Jarmo Eskelinen, Forum Virium Helsinki Oy
- Suomen maajohtaja Anni Ronkainen, Google Finland Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja David Mothander, Google Inc
- lakiasiaintohtaja Markku Ignatius, Supercell Oy
- lakimies Timo Niemi, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- toimitusjohtaja Reijo Svento, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- toimitusjohtaja Jarmo Matilainen, Finnet-liitto ry
- tutkimus- ja kehittämisjohtaja Jyrki Kasvi, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry
- professori Yrjö Neuvo
- professori Erkki Ormala.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä. Talousvaliokunta pitää kannatettavana, että toimialan keskeiset säännökset kootaan yhteen. Alan toimijoiden kannalta on tärkeää, että sääntely muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden ja että normistosta pystyttäisiin tekemään paitsi nykyisin käytössä olevien ratkaisujen kannalta teknologianeutraali myös täysin uusia teknisiä avauksia mahdollistava. Hallituksen esitys vaikuttaa paikoin hyvin yksityiskohdaisella tasolla nykyisiin teknisiin ratkaisuihin kiinnittyneeltä. Ottaen huomioon toimialan viimeaikaisen kehityskulun on ennakoitavissa, että teknologiaan ja kuluttajakäyttäytymiseen liittyviä harppauksia tulee tapahtumaan myös lähitulevaisuudessa. Talousvaliokunta muistuttaa, että palveluja tulee kehittää käyttäjälähtöisesti.

Talousvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan on todennäköistä, että verkkoliiketoiminnan painopiste tulee siirtymään yhä enemmän sisällöntuotantoon ja sähköisiin palveluihin eikä tiedonsiirtokapasiteetin myyminen tule olemaan enää nykyisenkaltaisessa roolissa. Liiketoimintamallien muuttumisen kannalta keskeinen kysymys lienee se, kuinka toimijat pystyvät toteuttamaan verkkojen rakentamisvelvoitteen, jos velvoitteen täyttäminen täytyy rahoittaa tulevaisuudessa mahdollisesti saatavilla verkkokäyttömaksuilla. Lainsäädännön jatkokehittämisessä tulee tarkastella, missä verkon elinkaaren vaiheessa toimiluvan haltija on tarkoituksenmukaista velvoittaa suorittamaan julkisoikeudelliset maksunsa. Televisio- ja radiotoiminnan toimilupamenettelyiden keventäminen on sinänsä yhdensuuntainen yritysten hallinnollisen taakan keventämiseen liittyvien toimien kanssa. Viitaten kuitenkin edellä mainittuihin teknologian kehityksen tuomiin toimintaympäristön muutoksiin kuulemisessa on noussut esiin kysymys siitä, onko hallituksen esityksessä ehdotettu malli paras mahdollinen tapa vastata markkinoiden tulevaisuuden tarpeisiin.

Talousvaliokunta on aikaisemmassa kannanotossaan (TaVL 14/2014 vp — VNS 7/2013 vp)

todennut, että digitalisaatio on vähentänyt tavaroiden ja palveluiden jakeluun liittyviä kustannuksia ja siten tuonut suomalaiset yritykset aikaisempaa tasa-arvoisempaan kilpailuasemaan maantieteellisesti suosiollisemmissa olosuhteissa toimiviin yrityksiin nähden. Talousvaliokunta pitää tärkeänä koko maan kattavan laajakaistaisen tietoliikenneverkon toteuttamista ja siihen liittyvien ongelmien pikaista ratkaisua.

Määritelmät. Hallituksen esityksen mukaiset laissa käytetyt määritelmät herättävät eräiltä osin epävarmuutta siitä, kuinka ne tulevat käytännössä toimimaan. Esimerkiksi 1 luvun 2 §:n mukainen soveltamisalan määritelmä voi johtaa hankaliin kansainvälisoikeudellisiin tilanteisiin muun muassa lainvalinnan suhteen. Lain soveltamisalan määräytyminen käyttäjien kansalaisuuden tai käytetyn kielen perusteella voi johtaa odottamattoman laajaan soveltamisalaan. Tämän määritelmän muuttaminen, esimerkiksi edellä mainittuja kansalaisuutta tai kieltä koskevien kriteerien suhteen, voisi talousvaliokunnan arvion mukaan parantaa säädöksen soveltamisen ennakoitavuutta. Talousvaliokunta on useissa aikaisemmissa kannanotoissaan (TaVL 14/2014 vp — VNS 7/2013 vp, TaVL 31/2013 vp — VNS 6/2013 vp, TaVL 28/2013 vp — HE 112/2013 vp) korostanut Suomen lainsäädännön vakauden ja ennakoitavuuden merkitystä yritystoiminnalle suotuisan toimintaympäristön luomisessa.

Yksityisyyden suoja. Suurten ihmismassojen paikka- ja käyttäytymistietojen (big data) kaupallistamisen edellytyksenä tulee olla anonymiteetin varmistaminen: käyttäjäprofiilia ei saa yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön.

Verkkotunnus. Euroopan sisämarkkinoilla tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden kannalta on tärkeää, että jäsenvaltioissa luovutetaan siitä, että verkkotunnuksen haltijan tulisi olla fyysisesti sijoittautunut tunnuksen mukaiseen maahan. Sisämarkkinoiden keskeisenä tavoitteen-

na on helpottaa yritysten ja kansalaisten rajojen yli tapahtuvaa toimintaa sekä vähentää siihen liittyviä kustannuksia: tuotannon tekijöiden tulee saada liikkua vapaasti, eikä niihin saa kohdentaa kansalaisuuteen tai kansalliseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Tällä hetkellä suomalainen verkkotunnus voidaan myöntää vain Suomeen rekisteröityneelle oikeushenkilölle, yksityiselle elinkeinonharjoittajalle, suomalaiselle julkisyhteisölle, vieraan valtion edustustolle tai yli 15-vuotiaalle henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Rajoitusta on pidetty epätarkoituksenmukaisena, sillä käyttömahdollisuuden rajaamiselle ei ole teknisiä eikä toiminnallisia perusteita. Rajoitus on myös voinut luoda mielikuvaa sivuston suomalaisuudesta sellaisissakin tilanteissa, joissa tosiasiallinen liittymä Suomeen on voinut olla yksinomaan asiamiehen välityksellä toteutettu rekisteröityminen Suomessa.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna ehdotuksen mukaista muutosta, jossa Viestintäviraston verkkotunnustoiminnan hallinnolliset ja kaupalliset toiminnot eriyttäisiin. Viestintävirasto olisi edelleen verkkotunnusrekisterin pitäjä, mutta ei enää palvelisi tunnusten käyttäjiä suoraan, vaan asioinnin viraston ja tunnusten käyttäjien välillä hoitaisi verkkotunnusvälittäjä. Samalla verkkotunnusvälittäjiin kohdistuvaa sääntelyä lisättäisiin. Viraston roolin muuttuminen antaisi virastolle nykyistä paremmat mahdollisuudet valvontansa tehostamiseen resurssien vapautuessa tunnusten asiakaspalvelun hoitamisesta.

Teleyritysten välityksellä tehdyt sopimukset. Teleyritykset toimivat jo nykyisinkin — ja tulevaisuudessa mahdollisesti yhä vaihtelevammin muodoin — maksunvälittäjänä kuluttajan suorittamassa ostotapahtumassa, jossa varsinaisen hyödykkeen toimittaa kolmas osapuoli. Tällöin kuluttajalle ei muodostu suoraa sopimussuhdetta hyödykkeen myyjään. Voimassa olevan sääntelyn mukaan yhteisvastuu rajautuu koskemaan ainoastaan luottokorttimaksuja. Jos ostetussa hyödykkeessä on virhe, sitä ei lainkaan toimiteta, kyseessä on petos tai kuluttajalle tulee muus-

ta syystä tarve saada yhteys myyjään, yhteydenotto voi osoittautua ennakoitua vaikeammaksi juuri suoran sopimussuhteen puuttumisen vuoksi. Sen sijaan teleyrityksellä on maksunvälittäjän roolinsa johdosta sopimussuhde myyjään, minkä vuoksi asian hoitaminen teleyrityksen välityksellä voi olla käytännössä välttämätöntä. Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kuluttajan suojalain kanssa yhdenmukainen säännös luotonantajan ja myyjän tai palveluksen suorittajan yhteisvastuusta. Yhteisvastuun toteutumisen johdosta kuluttajien luottamus paranee, minkä voidaan arvioida osaltaan edistävän alan liiketoimintaa.

Verkkoneutraliteetti. Palvelujen helppokäyttöisyyden kannalta verkkoneutraliteetti on avainasemassa. Verkkoneutraliteetin voidaan arvioida myös edistävän kilpailua, kun kuluttajat voivat valita laitteet ja palvelut vapaasti ilman rajoituksia.

HMV-sääntely. Talousvaliokunta pitää perusteltuna arviota, jonka mukaan huomattavaa markkinavoimaa koskeva sääntely ja kuluttajien oikeuksiin liittyvät uudistukset tulevat parantamaan edellytyksiä kohtuuhintaisille ja -ehtoisille yhteyksille ja laadukkaille viestintäpalveluille.

Huoltovarmuus. Talousvaliokunta pitää velvollisuutta varautumissuunnitelmien laatimiseen tervetulleena.

Talousvaliokunta huomauttaa, että hallituksen esityksen antamisen jälkeen Euroopan unionin tuomioistuin on antanut päätöksen (asia C-293/12 ja 594/12 Digital Rights Ireland ja Seitlinger ym. /8.4.2014) jonka mukaan tietojen säilyttämisestä annettu direktiivi¹ on pätemätön. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa huo-

¹ Yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta 15.3.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY

TaVL 15/2014 vp — HE 221/2013 vp

mioon tuomion vaikutukset käsillä olevaan hallituksen esitykseen.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäsen. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Jukka Kärnä /sd
Päivi Lipponen /sd (osittain)
Jari Myllykoski /vas
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.